

TÜRKİYE’DE TARİH DERS KİTAPLARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation Of Graduate Thesis Related Rendered With History Textbooks In Turkey

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk KIRMIT

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, kirit1989@hotmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
29.11.2021

Kabul/Accepted:
31.12.2021

Sayfa/ Page:
171-181

mecmua.1029789

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de 1998-2020 yılları arasında tarih ders kitapları alanında yapılmış lisansüstü tezleri inceleyerek genel profillerini belirlemektir. Bu yüksek lisans-doktora tez çalışmalarından elde edilen sonuçlardan hareketle tarih ders kitapları ile ilgili çeşitli öneriler geliştirmektir. Tarih ders kitapları ile ilgili hazırlanmış olan lisansüstü tezleri; azarların cinsiyetlerine, yapılış yıllarına, hazırlandığı üniversitelere, enstitülerine, danışman unvanlarına, yazım dillerine ve sayfa sayısı aralığına göre incelenmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmış ve nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan durum çalışması uygulanmıştır. Araştırma için YÖK’ün Ulusal Tez Merkezi’ndeki ayrıntılı tarama seçeneğiyle “tarih ders kitapları”, “ilkokul tarih ders kitapları”, “ortaokul tarih ders kitapları” ve “lise tarih ders kitapları” gibi anahtar kelimeler girilmiştir. Anahtar kelimeler sonucunda ortaya çıkan tezler tek tek kontrol edilmiş ve tarih ders kitaplarıyla alakalı 74 teze ulaşılmıştır. Toplamda 74 tezin 64’ü yüksek lisans, 10’u ise doktora tezidir. Araştırmanın asıl veri kaynağı olan bu 74 tez çalışma kapsamına alınmıştır. Bulgulara göre; ilk yüksek lisans tezinin 1998 yılında, doktora tezinin ise 2008 yılında yapıldığı belirlenmiştir. Tarih ders kitapları konusunda yapılan tezlerin çoğunlukla üniversitelerden Gazi Üniversitesi, enstitülerden Eğitim Bilimleri Enstitüsü ve anabilim dallarından Tarih Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda çalışıldığı ortaya çıkmıştır. Tarih ders kitapları konusunda yüksek lisans tezleri çok sayıda olmasına rağmen doktora tezleri ise çok az sayıdadır. Bu sebeple tarih ders kitapları alanlarında daha fazla doktora tezinin çalışılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tarih, Tarih Öğretimi, Tarih Ders Kitapları, Lisansüstü Tezleri, İçerik Analizi.

Abstract

The purpose of this research, conducted in the field of history textbooks between the years 1998-2020 by examining postgraduate thesis to determine the overall profile and the master-doctorate thesis movement history textbooks for the results obtained from studies in Turkey is to develop several recommendations related. The graduate theses prepared on history textbooks; It was examined according to the gender of the authors, the years of their creation, the universities, institutes, advisors, writing language and page number range. In the research, scanning model was used and case study which is one of qualitative research methods was applied. Keywords such as "history textbooks", "primary school history textbooks", "middle school history textbooks" and "high school history textbooks" were entered for the research with the detailed search option in the National Thesis Center of YÖK. Theses resulting from key words were checked one by one and 74 theses related to history textbooks were reached. In total, 64 of 74 theses are master's and 10 are doctoral dissertations. These 74 theses, which are the main data source of the research, have been included in the study. According to the findings; It was determined that the first master's thesis was made in 1998 and the doctoral thesis in 2008. It has been revealed that both theses on history textbooks are mostly studied in the Institute of Educational Sciences, the Department of History Teaching and Gazi University. Although there are many master theses on history textbooks, there are very few doctoral theses. For this reason, it is thought that more doctoral dissertations should be studied in the fields of history textbooks.

Keywords: History, History Teaching, History Textbooks, Graduate Theses, Content Analysis.

Atf/Citation: Kırmit, Ö. F. (2022). Türkiye’de tarih ders kitapları ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *MECMUA-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* ISSN: 2587-1811 7(13), 171-181

Sorumlu Yazar/Corresponding: Dr. Öğr. Üyesi Ömer Faruk KIRMIT

Çatışma Beyanı/Conflict Statement: Makalenin yazarı bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Giriş

Tarih; insan topluluklarının yapmış oldukları bütün faaliyetleri, geçirdikleri gelişmeleri ve birbirleriyle aralarında geçen olayları yer ve zaman göstererek, bunları sebep-sonuç ilişkisi içinde, belgelere dayanarak suretiyle araştıran, inceleyen ve günümüze nakleden sosyal bir ilimdir (Kırmit, 2020, s. 147) Tarih, bu özelliğinden dolayı milletlerin hafızasıdır. Toplumların ya da milletlerin gelecekte varlıklarını rahat, güvenli ve sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri ancak tarihlerini öğrenmeleriyle mümkündür (Köstüklü, 2014, s. 19).

Örgün öğretimde, tarihi öğrencilere öğretmenin en etkili yolu ders kitapları olmuştur. Ders kitapları, öğrenme ve öğretme süreçleri içerisinde kullanılan en eski araçlardan birisidir. Ayrıca öğrenme ve öğretme süreçlerinde en çok kullanılandır. Ders kitaplarının, eğitim teknolojilerinin hızla değiştiği ve geliştiği günümüzde hala eğitimde en başta kullanılan ve temel eğitim materyali olma özelliği devam edilmektedir.

Okullarda öğrencilere okutulan ders kitapları hem eğitim programlarının hem de öğretmenlerin kullandığı en temel öğedir. Bundan dolayı ders kitapları gerek öğrenme gerekse de öğretme sürecinde, öğretmenlerin neleri öğreteceğini öğrencilerin ise neleri öğreneceğini belirlemektedir. Ders kitapları sadece bir ders aracı olarak görülmemiştir. Aynı zamanda öğretimde planlanan ve verilmek istenen hedeflerin de gerçekleştirilmesi amaç edinilmiştir. Hatta öğrencilerin yaşadıkları toplum içinde iyi hasletlerle öne çıkmasında kaliteli bir eğitim almalarının önemi kadar kaliteli, iyi hazırlanmış ders kitapları da önemli rol oynamaktadır (Büyükalın, 2003, s. 99).

Nitekim tarih dersinin doğasından kaynaklanan bir takım öğretme ve öğrenme sıkıntıları, beraberinde bazı sorunları da getirmiştir. Bundan dolayı tarih eğitimi ile ilgili çalışmaları ile ön plana çıkmış olan Mustafa Safran, tarih dersinin Türk eğitim sistemi içinde, diğer derslerden farklı sorunları bulunduğunu belirtmiş ve tarih öğretimini ise eğitim sistemindeki en sorunlu alanlardan biri olarak tarif etmiştir (Safran, 2009, s. 10). Safran tarih öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine yapmış olduğu bir araştırmada, bu sorunları şu şekilde tespit etmiştir: 1-Müfredat programından kaynaklanan sorunlar, 2-Öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar, 3-Ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar, 4-Eğitim öğretim ortamından kaynaklanan sorunlardır (Safran, 2002, s. 78).

Görüldüğü üzere, tarih öğretiminde karşılaşılan sorunlardan birisi de ders kitaplarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle tarih ders kitaplarının ve bunlar üzerine yapılan lisansüstü tezlerin araştırılması ve incelenmesi önem teşkil etmektedir. Ayrıca tarih ders kitapları alanında hazırlanan tezlerin, bu alanda yapılacak olan başka araştırmalara da rehberlik etmesi oldukça önemlidir. Çünkü bu konuda yapılmış çalışmaların toplu bir şekilde ortaya konulması, yapılması düşünülen diğer çalışmalarının eksik taraflarının tespit edilip, tamamlanmasını sağlamaktadır.

Tarih eğitimi üzerine yapılan çalışmalarda, özellikle son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük bir artış görülmektedir. Fakat uluslararası düzeyde yapılan çalışmalar ile bizim yaptığımız araştırmalar kıyaslandığında, ülke olarak henüz işin çok başlarında olduğumuz söylenebilir. Tarih eğitimi ile ilgili günümüze kadar yapılan alanyazın inceleme çalışmalarında, amaç genel değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler sonucunda topyekun, alanyazındaki araştırmaların eksik kalan ve/veya değerli bulunan yönleri ortaya konulmaktadır. Tarih eğitimi ve öğretimi alanında yapılmış tezler de bu alana ciddi bir bilgi birikimi sağladığı görülmüştür (Adlığ, 2021, s. 331).

Bu çalışmanın amacı, 1998-2020 yılları arasında Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin genel eğilimlerini belirlemektir. Çalışmada, tespit edilebilen ilk tez, 1998 yılında olduğu için, başlangıç noktası olmuştur. Bundan hareketle Türkiye’de tarih ders kitapları hakkında yapılmış lisansüstü tezleri incelemek ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçlardan hareketle tarih ders kitapları alanlarında çeşitli öneriler geliştirmektir. Bu çalışmada tarih ders kitapları hakkında toplam 74 lisansüstü tez incelenmiştir. Bu yönüyle araştırmanın alanyazına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu araştırma, YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde, 31.12.2020 tarihine kadar yapılan tarama sonucuyla sınırlıdır.

Araştırmanın problem cümlesi “Türkiye’de tarih ders kitaplarıyla ilgili yapılmış tezler bazı ölçütlere göre nasıl bir dağılım göstermektedir” şeklinde belirlenmiştir. Buna bağlı olarak alt problemler ise

belirli kıstaslar çerçevesinde kategorik sınıflandırmalar yapılarak oluşturulmuştur. Bunlar ise; “Türkiye’de tarih eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin; 1) türüne (yüksek lisans- doktora) 2) yazarlarının cinsiyeti 3) yapılış yıllarına, 4) yapıldığı üniversitelere, 5) hazırlandığı enstitülerine 6) danışmanların unvanlarına, 7) yazıldığı dil, 8) sayfa sayısı aralığına göre nasıl bir dağılım görülmektedir” şeklinde incelenmiştir. Tarih ders kitaplarıyla ilgili lisansüstü tezlerini toplu bir şekilde görmeye olanak sağlayan bu araştırmancının, gelecekte bu konuda çalışma yapacak olan araştırmacılara yol gösterici olması beklenmektedir.

İlgili Literatür

Bugüne kadar çeşitli konularda gerek ulusal gerek uluslararası nitelikte lisans üstü tezlerin taranması ile ilgili yapılmış birçok araştırma vardır. Bu araştırmada Türkiye’de tarih ders kitapları üzerine yapılan lisansüstü tezlerinin incelenmesi amaçlandığından, yüksek lisans ve/veya doktora tezlerini analiz eden geçmişte yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Fakat Türkiye’de sadece tarih ders kitapları ile ilgili lisansüstü tezlerinin değerlendirilmesi adıyla veya bu içerikte herhangi bir çalışma yoktur. Bu konu genellikle tarih eğitimi, öğretimi ile ilgili yapılan çalışmalar içerisinde değerlendirilmiş, bunun ise çok yetersiz olduğu görülmüştür. Buna göre Türkiye’de tarih eğitimi ve öğretimi konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelendiği mevcut araştırmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Türkiye’de tarih eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi konulu, biri tez üçü makale olmak üzere 4 adet yapılmış çalışma vardır. Birincisi 2016 yılında İbrahim Turan ve Hasan Aslan’ın “Ulusal Tez Merkezi ve Proquest Veri Tabanında Yer Alan Tarih Eğitimi Tezlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı yapmış olduğu makale çalışmasıdır (Turan-Aslan, 2016, s. 982-1001). Bu çalışmada Türkiye, ABD ve Kanada’daki tarih eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü tezler karşılaştırılmış ve Türkiye’de tarih eğitimi konulu 98 lisansüstü tez ölçüt olarak alınmıştır (Hayta vd., 2020, s. 253). İkinci çalışma ise, 2019 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Elif Bay tarafından hazırlanmış olan “2002-2015 Yılları Arasındaki Tarih Eğitimi-Öğretimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bay, yapmış olduğu bu çalışmada 83 yüksek lisans, 28 doktora tezini incelemiş ve bu tezleri konularına, araştırma yöntemine, araştırma desenine, katılımcı türüne, veri toplama tekniklerine ve veri analiz tekniklerine göre dağılımlarını belirlemiştir (Hayta vd., 2020, s. 253). Diğer bir üçüncü çalışma ise 2020’de Necdet Hayta, Ş. Gülin Karabağ ve Ali Gövercin tarafından hazırlanmış olan “Türkiye’de Tarih Eğitimi ile İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi” adlı makaledir. Bu konuda yapılan güncel ve son çalışma ise Davud Adlığ’ın “Tarih Eğitimi İle İlgili Yapılmış Tezlerin İncelenmesi” adlı makaledir (Adlığ, 2021, s. 329-348). Nitekim üçü makale ve biri tez olan tarih eğitimi ile ilgili yapılan bu çalışmalar içerisinde tarih ders kitaplarına da yer yer değinilmiş olduğu görülmüş fakat konunun daha kapsamlı ele alınma ihtiyacı hasıl olmuştur.

Alanyazın incelendiğinde, tarih eğitimi ve öğretimi gibi farklı konularda araştırmalar yapıldığı görülmüştür. Yüksek lisans ve doktora düzeyinde yapılan bu araştırmalarda genellikle bütün tarih eğitimi ile ilgili olan verilerin toplandığı tespit edilmiştir. Literatürde tarih ders kitapları ile ilgili yapılan lisansüstü tez çalışmalarının incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma bu konuda yapılmış olan lisansüstü tezlerinin mevcut durumunu ortaya koyma açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye’deki tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarını içerik yöntemi ile incelemektir. Bunun için konu hakkında yapılmış olan lisansüstü tezler, belirli kategoriler çerçevesinde analiz edilmiş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

Tarih ders kitapları konusunda kaç tane yüksek lisans ve doktora tezi hazırlanmıştır? Bu tezlerin yıllara göre dağılımları nasıldır? Bu tezlerin üniversitelere ve enstitülere göre dağılımları nasıldır? Bu tezleri yöneten danışmanların unvanlarına göre dağılımları nasıldır? Bu tezlerin sayfa sayısı aralığı nasıldır?

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kapsamı

Türkiye’de lisansüstü yapılmış olan tezleri toplu olarak yayımlamada tek yetkili kurum YÖK’tür. Bu nedenle araştırma kapsamındaki tezlerin tespit edilmesi ve tezlerle ilgili bilgi edinilmesi amacıyla Yüksek Öğrenim Kurulu’nun (YÖK) Ulusal Tez Merkezi kullanılmıştır. Araştırmada, YÖK’ün veri tabanında bulunan 1998 yılından itibaren 2020’e kadar Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemiyle hazırlanmıştır. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Nitel araştırma, olayları gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya koymak amacıyla yapılan, genellikle gözlem, görüşme ve doküman inceleme olmak üzere üç veri toplama tekniğinin kullanıldığı bir araştırma çeşididir (Yıldırım-Şimşek, 2008, s. 39). Nitel araştırmada incelenen konuyla ilgili olgular hakkında bilgi veren yazılı her türlü belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanır. Buna döküman incelemesi denilmektedir. Alanyazın çalışmalarında başka bir şeye gerek kalmadan bir çok belge, döküman inceleme yoluyla elde edilebilir. Böylece araştırmacı da çok zaman kaybetmeden, hem işi kolaylaşır hem de kaynak tasarrufu sağlamış olur (Yıldırım-Şimşek, 2008, s. 188). Bu araştırmada da tarih ders kitapları alanında yapılmış olan tezler, döküman inceleme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırma temel tarama araştırması ile de desteklenmiştir. Bu nedenle YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde tarih ders kitapları ile ilgili hazırlanmış olan tezler döküman olarak incelenmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evren-örneklemi, Yüksek Öğrenim Kurulu’nun (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’ndeki ayrıntılı tarama seçeneğiyle “tarih ders kitapları”, “ilkokul tarih ders kitapları”, “tarih yazımı”, “ortaokul tarih ders kitapları” ve “lise tarih ders kitapları”, anahtar kelimeleriyle toplamda 74 teze ulaşılmıştır. Bunun 64’ü yüksek lisans, 10’u doktora tezidir. Çalışma Ulusal Tez Merkezinin online olarak hizmet verdiği lisansüstü ulaşılan tezlerle yürütüldüğü için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Veri Toplaması ve Çözümlemesi

Araştırmacı kişi tarafından veri toplama araçları belirlendikten sonra veriler toplanılmaya başlanır. Veri toplama yöntemi ile elde edilen bulguların geçerliği sağlanmış ve ve güvenilirliğini daha da artar. (Yıldırım-Şimşek, 2008, s. 89). Döküman inceleme sonucunda araştırmanın ilk aşamasında Ulusal Tez Merkezi’ndeki ayrıntılı tarama “tarih ders kitapları”, “ilkokul tarih ders kitapları”, “tarih yazımı”, “ortaokul tarih ders kitapları” ve “lise tarih ders kitapları” anahtar kelimeleriyle toplamda 74 teze ulaşılmıştır. Bunun 64’ü yüksek lisans, 10’u doktora tezidir. Bu 74 tez çalışma kapsamına alınmıştır. Bulunan bu tezler, derinlemesine analiz gerektirmeyen betimsel analize tabi tutularak çözümlenmiştir. (Yıldırım-Şimşek,2008,s.3).

1-TEZLERİN TÜRÜNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın ilk alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları alanında yapılan lisansüstü tezlerin türüne göre nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir. Tezlerin türlerine göre incelendiğinde 64’ünün yüksek lisans, 10’unu ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir.

2-TEZLERİN YAZARLARININ CİNSİYETLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın ikinci alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları alanında yapılan lisansüstü tezlerin yazarlarının cinsiyetlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinin 34’ünün erkek, 30’unun ise kadın yazarlar tarafından; doktora tezlerinin ise 5’i erkek, 5’i ise kadın yazarlar tarafından yazıldığı tespit edilmiştir.

3-TEZLERİN YAPILIŞ YILLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü tezlerin yapılaş yıllarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıdaki iki şekilde gösterilmiştir.

Tablo 1. Yüksek lisans tezlerinin yıllarına göre dağılımı

1998-2000	2
2001-2005	13
2006-2010	21
2011-2015	7
2016-2020	21

Tablo 1’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımları görülmektedir. Bu konuda hazırlanmış olan yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, ilk yüksek lisans tezinin 1998’de yapılan bir tez çalışması olduğu tespit edilmiştir. Bu, Hacettepe Üniversitesi’nde Celal Metin tarafından hazırlanan “Türk Tarih Tezi Ve Tarih Ders Kitaplarında Türkiye Cumhuriyeti Tarihi (1923-1960)” adlı tez çalışmasıdır. Yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2001-2005, 2006-2010 ve 2016-2020 yılları arasında çift hanelere çıktığı gözlemlenmiştir. 2006-2010 ve 2016-2020 yılları arasında yapılan yüksek lisans tezlerinin sayısının eşit olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca bu dönemler en fazla yüksek lisans tezlerinin de üretildiği dönemler olmuştur. 1998-2000 yılları arası en az yüksek lisans tezinin üretildiği dönem olmuştur. 22 yılda toplam 64 yüksek lisans tezi üretilmiştir.

Tablonun haricinde 2000, 2002 ve 2013 yıllarında tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan herhangi bir yüksek lisans tezine rastlanılmamıştır.

Tablo 2. Doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı

1998-2000	0
2001-2005	0
2006-2010	3
2011-2015	5
2016-2020	2

Tablo 2’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımları görülmektedir. Bu konuda hazırlanmış olan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, ilk doktora tezinin 2008’de yapılan iki tez çalışması olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Dokuz Eylül Üniversitesi’nde Yahya Araz tarafından hazırlanan “Klasik Dönem Osmanlı Toplumunda Müslim-Gayrimüslim İlişkileri Bağlamında Lise Tarih Ders Kitaplarında Öteki Sorunu” diğeri ise yine aynı üniversitede Gülsüm Songül Ercan tarafından hazırlanan “Türkçe Tarih Ders Kitaplarında Nedenselliğin Kurgulanması” adlı doktora tezleridir. Tablo değerlendirildiğinde tarih ders kitapları konusunda hazırlanan doktora tezlerinin çok az olduğu göze çarpmaktadır. 22 yılda toplam 10 doktora tezi üretilmiştir. 1998-2000 ve 2001-2005 yılları arasında tarih ders kitapları konusunda hiç doktora tezi üretilmemiştir. En yüksek doktora tezinin üretildiği dönem 2011-2015 arası olmuştur.

Tablonun haricinde tarih ders kitapları konusunda hazırlanan doktora tezlerinin sadece 2008, 2010, 2014, 2015 ve 2020 yıllarında üretildiği görülmüştür. Diğer yıllarda hazırlanmış olan herhangi bir doktora tezine rastlanılmamıştır.

4-TEZLERİN YAPILDIĞI ÜNİVERSİTELERE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere göre nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme yönelik bulgular aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Yüksek lisans tezlerinin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

Gazi Üniv.	15
Marmara Üniv.	12
Selçuk Üniv.	5
Çanakkale Mart Üniv.	18 3
Yıldız Teknik Üniv.	3
Sakarya Üniv.	2
Sabancı Üniv.	2
Hacettepe Üniv.	2
Cumhuriyet Üniv.	2
Necmeddin Erbakan Üniv.	2
Trakya Üniv.	2
Diğer Üniv.	14

Tablo 3'te tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan yüksek lisans tezlerinin yapıldığı üniversitelere göre dağılımları görülmektedir. Üniversiteler içerisinde toplam 64 yüksek lisans tezinden 15 tezin Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir. Gazi Üniversitesini sırasıyla Marmara (12), Selçuk (5), Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi (3), Yıldız Teknik (3), Sakarya (2), Sabancı (2), Hacettepe (2), Cumhuriyet (2), Necmeddin Erbakan (2), Trakya (2) üniversiteleri takip etmektedir. Diğer sütündeki 14 tez farklı üniversitelerde üretilen 1'er adet tezi simgelemektedir. Burada göze çarpan diğer bir hususta özel üniversiteler arasında tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan iki yüksek lisans tezinin de Sabancı Üniversitesi'nde üretilmiş olduğudur.

Burada Gazi Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde tarih ders kitapları alanında hazırlanan tez sayılarının diğer üniversitelerden çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu da hem bu üniversitelerde tarih eğitimi ile ilgili anabilim dallarının olduğunu hem de diğerlerinden çok önce kurulduğu için tercih edilmesinde daha ön plana çıktıklarını düşündürmektedir. Nitekim görüldüğü üzere, bu durum ilgili üniversitelerdeki tezlerin sayısında etkili olmuştur.

Tablo 4. Doktora tezlerinin yapıldığı üniversitelere göre dağılımı

Gazi Üniv.	2
Marmara Üniv.	2
Dokuz Eylül Üniv.	2
Atatürk Üniv.	2
Ankara Üniv.	1

Mimar 1
Sinan Güzel
Sanatlar
Ünv.

Tablo 4’te tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan doktora tezlerinin yapıldığı üniversitelere göre dağılımları görülmektedir. Üniversiteler içerisinde toplam 10 doktora tezi yapıldığı görülmektedir. Gazi, Marmara, Dokuz Eylül ve Atatürk Üniversitelerinde eşit sayıda 2’şer adet doktora tezi hazırlanmıştır. Bunları Ankara Üniversitesi ile Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi 1’er adet doktora teziyle takip etmektedir.

5-TEZLERİN YAPILDIĞI ENSTİTÜLERE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın beşinci bir alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı enstitülere göre nasıl bir dağılım göstermektedir” şeklindedir.

Tablo 5. Yüksek lisans tezlerinin yapıldığı enstitülere göre dağılımı

Eğitim Bilimleri Enstitüsü	33
Sosyal Bilimler Enstitüsü	30
Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü	1

Tablo 5’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış yüksek lisans tezlerinin yapıldığı enstitülere göre dağılımları görülmektedir. Tabloda da görüldüğü gibi en çok tez Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanmıştır. Onu 30 teze Sosyal Bilimler Enstitüsü izlemektedir. Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanan tez sayılarının birbirine yakın olduğu göze çarpmaktadır. Bunların dışında sadece bir adet tezin Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsünde hazırlandığı görülmektedir.

Tablo 6. Doktora tezlerinin yapıldığı enstitülere göre dağılımı

Eğitim Bilimleri Enstitüsü	7
Sosyal Bilimler Enstitüsü	2
Atatürk İlke ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü	1

Tablo 6’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış doktora tezlerinin yapıldığı enstitülere göre dağılımları görülmektedir. Tabloda, 7 adet tez ile çok tez Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanmıştır. Onu 2 teze Sosyal Bilimler Enstitüsü izlemektedir. Bunların dışında sadece bir adet tezin Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde hazırlandığı görülmektedir.

6-TEZLERİ YÖNETEN DANIŞMANLARIN UNVANLARINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın altıncı alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü tezleri yöneten danışmanların unvanlarına göre nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir.

Tablo 7. Yüksek lisans tezlerini yöneten danışmanlara göre dağılımı

Prof. Dr.	22
Doç. Dr.	13
Dr. Öğretim Üyesi	29

Tablo 7’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış yüksek lisans tezlerini yöneten danışmanlara göre dağılımları görülmektedir. Toplam 64 yüksek lisans tezlerinin 29’u Dr. Öğretim üyesi, 22’si Prof. Dr. ve 3’ü Doç. Dr. unvanlı öğretim üyeleri tarafından yönetildiği belirlenmiştir.

Tablo 8. Doktora tezlerini yöneten danışmanlara göre dağılımı

Prof. Dr.	5
Doç. Dr.	1
Dr. Öğretim Üyesi	4

Tablo 8’de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış doktora tezlerini yöneten danışmanlara göre dağılımları görülmektedir. Toplam 10 doktora tezlerinin 5’i Prof. Dr., 4’ü Dr. Öğretim Üyesi ve 1’i Doç. Dr. unvanlı öğretim üyeleri tarafından yönetildiği belirlenmiştir.

7-TEZLERİN YAZILDIĞI DİLE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın yedinci alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü tezleri yazıldığı dile göre nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir.

Toplam 64 tane üretilen Yüksek lisan tezinin 62’sinin yazıldığı dil Türkçe iken 2 adet tezin ise yazıldığı dilin İngilizce olduğu tespit edilmiştir. İngilizce üretilen her iki Yüksek lisans tezinin de Sabancı Üniversitesinde hazırlandığı görülmüştür. Biri 2006’da Pınar Özyürek tarafından hazırlanan “He Transition Of History Education And History Textbooks İn Europe From A Nationalist Discourse To A Wider European-Ness Discourse / Avrupa’da Avrupa Tarih(İ) Öğretimi Ve Tarih Ders Kitaplarının Milliyetçi Söylevden Daha Geniş Bir Avrupalılık Söylevine Geçışı” adlı tez diğeri ise 2016’da Patrick Christian Helmut Schilling tarafından hazırlanan “Between Turkish Nationalism and Western Civilization: Kemalist History Textbooks İn The 1930s / Türk Milliyetçiliğinin ve Batı Medeniyetinin Arasında: 1930’larda Kemalist Tarih Ders Kitapları” adlı tez olmuştur. Bu, her iki tezin de İngilizce olarak Sabancı Üniversitesi’nde hazırlanması, ilgili kurumun eğitim-öğretim dilinin İngilizce olmasından kaynaklandığını düşündürmektedir. Toplam 10 tane üretilen Doktora tezlerinin ise hepsinin yazım dilinin Türkçe olduğu görülmüştür. Hazırlanan hem Yüksek Lisans hem de Doktora tezlerin neredeyse tamamına yakınının, Türkçe ile yazılması, tarih ders kitapları alanında çalışılan konuların yerli kaynaklar kullanılarak ortaya konulduğunu göstermektedir.

8-HAZIRLANAN TEZLERİN TOPLAM SAYFA SAYISINA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Türkiye’de tarih ders kitapları konusunda yapılan lisansüstü tezleri toplam sayfa sayısı nasıl bir dağılım göstermektedir” olarak belirlenmiştir.

Tablo 9. Yüksek lisans tezlerinin sayfa sayısına göre dağılımı

50-100	7
101-150	26
151-200	13
201-250	10
251-300	4
301-350	1
351-400	0
401-450	2
451-500	1

Tablo 9'de tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış yüksek lisans tezlerinin sayfa sayısına göre dağılımları görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinin sayfa sayısı en çok 101-150 aralığında 26 tez ile olmuştur. Onu 151-200 sayfa sayısı aralığında olan 13 tez ve 200-250 sayfa sayısı aralığında olan 10 tez izlemiştir. 301-350 ve 451-500 sayfa sayısı aralığında yazılmış 1'er tez, en az sayfa sayısı aralığı olduğu görülmektedir. 351-400 sayfa sayısı aralığında ise hiç yüksek lisans tezi yazılmamıştır.

Tablo 10. Doktora tezlerinin sayfa sayısına göre dağılımı

50-100	0
101-150	0
151-200	1
201-250	1
251-300	2
301-350	1
351-400	1
401-450	1
451-500	2
501-550	0
551-600	0
601-650	1

Tablo 10'da tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış doktora tezlerinin sayfa sayısına göre dağılımları görülmektedir. 251-300 ve 451-500 sayfa sayısı aralığında yazılmış 2'şer tez ile toplam 4 tez yazılmıştır. En çok yazılan tezlerin bu sayfa sayısı aralığında olduğu görülmektedir. Diğer sayfa sayıları aralığında ise eşit sayıda 1'er tez yazılmıştır. 501-550 ve 551-600 sayfa sayısı aralığında ise hiç doktora tezi yazılmamıştır.

Sonuç

Araştırma bulgularına göre, tarih ders kitapları hakkında yapılan tezlerin, günümüze yaklaştıkça daha da arttığı ve üzerinde önemle durulduğu görülmektedir. Genelde tarih eğitimi özelde ise tarih ders

kitapları üzerine yapılan bu çalışmalar sevindirici bir durum olarak değerlendirilebilir. Çalışmanın sonucunda Yüksek lisans tezlerinin 2001-2005, 2006-2010 ve 2016-2020 yılları arasında tek sayılardan çift sayılara doğru çıktığı gözlemlenmiştir. 2006-2010 ve 2016-2020 yılları arasında 21 yüksek lisans tezi yazılmıştır. Yazılan bu tezlerin ise sayılarının eşit olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca bu dönemler en fazla yüksek lisans tezlerinin de üretildiği dönemler olmuştur. 1998-2000 yılları arası en az yüksek lisans tezinin üretildiği dönem olmuştur. 2000, 2002 ve 2013 yıllarında tarih ders kitapları konusunda hazırlanmış olan herhangi bir yüksek lisans tezine rastlanılmamıştır. Tarih ders kitapları konusunda 22 yılda toplam 10 doktora tezi üretilmiştir. Bu konuda yapılan doktora tezlerinin çok az olduğu göze çarpmaktadır. 1998-2000 ve 2001-2005 yılları arasında tarih ders kitapları konusunda hiç doktora tezi üretilmemiştir. Doktora tezlerinin sadece 2008, 2010, 2014, 2015 ve 2020 yıllarında üretildiği görülmüştür. En yüksek doktora tezinin üretildiği dönem 2011-2015 arası olmuştur. Diğer yıllarda hazırlanmış olan herhangi bir doktora tezine rastlanılmamıştır.

Lisansüstü tezlerin yapıldığı üniversitelere bakıldığında Gazi Üniversitesi'nin ve Marmara Üniversitesi'nin yüksek lisans tez sayılarında birbirine yakın olduğu görülmüştür. Gazi'de 15 Marmara'da 12 yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Her iki üniversitede 2'şer doktora tezi hazırlanmıştır. Lisansüstü tezlerin hazırlanmasında Eğitim Bilimleri Enstitüsü ön plana çıkarken Sosyal Bilimleri Enstitüsünün'de aradaki farkı kapatmaya çok yaklaştığı görülmektedir. Lisansüstü tezleri yöneten danışmanların unvanlarına bakıldığında yüksek lisans tezlerini yönetenlerin çoğunlukla Dr. Öğretim Üyesi, doktora tezlerini yönetenlerin ise Prof. Dr. ve Dr. Öğretim Üyesi ünvanlı öğretim üyeleri sayısının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Çalışmanın sonuçlarına göre tarih ders kitapları ile alakalı öneride bulunulmuştur. Türkiye'de tarih ders kitapları konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin yeteri sayıda olmadığı görülmüştür. Bilhassa bu konuda yapılmış doktora tezi çok azdır. Özellikle bu konuda doktora tezlerinin sayısı artırılmalıdır. Ayrıca gerek Osmanlı Devleti gerekse de Türkiye Cumhuriyeti döneminde okutulmuş olan tarih ders kitaplarının birçoğu hem genel hem de özel olarak yeteri kadar incelenmemiştir. Bu ders kitapları incelenerek gelecekte hazırlanacak olan ilkökul, ortaokul ve lise tarih ders kitaplarının eksik tarafları giderilebilir.

Kaynakça

- Adlıg, D. (2021). Tarih eğitimi ile ilgili yapılmış tezlerin incelenmesi. *MECMUA – Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), 329-348. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1343191>
- Bay, E. (2019). *2002-2015 yılları arasındaki tarih eğitimi-öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Büyükalın, F. (2003). *Ders kitabı ve öğretim programı ilişkisi, konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu sosyal bilgiler*. Gündüz Eğitim Yayınları.
- Hayta, N.- Karabağ, Ş. G.- Gövercin, A. (2020), Türkiye'de tarih eğitimi ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 9(1), 248-262. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1118221>
- Kırmit, Ö. F. (2020). Öğrencilere milli kimlik kazandırmada tarih ders kitaplarının önemi. *Turan-Sam Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*. 12 (47), 146-151. https://www.turansam.org/TURAN-SAM_47.pdf
- Köstüklü, N. (2014). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Safran, M. (2002), Orta öğretim kurumlarında tarih öğretiminin yapı ve sorunlarına ilişkin bir araştırma. *Türk Yurdu*, 175, 73-78.
- Safran, M. (2009). *Türkiye'de tarih öğretimi ve meseleleri*. Demirel, M. ve Turan, İ. (Ed.), *Tarih Öğretim Yöntemleri*. Nobel Yayınları.

Turan, I.- Aslan, H. (2016). YÖK tez merkezi ve proquest veri tabanında yer alan tarih eğitimi tezlerinin değerlendirilmesi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18 (2), 982-1001. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/286856>

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.